

Тема 9. Лекція 1. Децентралізація публічної влади як умова забезпечення балансу інтересів держави та територіальних громад

1. Актуалізація опорних знань з дисципліни
2. Децентралізація: підходи до визначення, сутність, види
3. Реформа децентралізації в Україні: сутність, причини, хід
4. Реалізація політики кризового реагування на пандемію COVID-19 в Україні. «Карантинні бунти».
5. Основні напрями децентралізації на 3-му етапі реформи (з 2021 року)

Наукові галузі/ теорії та концепції (у таблиці використані теорії та концепції для пояснення сфери публічних справ, подані С.Томсоном і С.Джоном)

Застосування в публічній політиці

Політична наука:

Теорія групової політики

Теорія пояснює державну політику як результат взаємодії груп інтересів, визначає плюралізм та корпоративізм як основні моделі вироблення та реалізації державної політики

Теорія заінтересованих груп

Теорія пояснює мотиви залучення недержавних акторів до вироблення публічної політики, пояснює їх політичні стратегії

Концепція політичного Лобювання

Концепція описує механізми впливу на прийняття політико-управлінських рішень

Концепція політичних мереж

Концепція розкриває форми політичних мереж, формування спільного інтересу в секторальній політиці

Концепція зв'язків з урядовими структурами (GR)

Концепція розкриває механізм політичної комунікації держави, бізнесу та суспільства

- politics- «план дій», «боротьба за владу» індивідів, їх груп, бізнесу чи уряду,
- policy - «публічна політика» – це легітимні, прийняті з усіма належними процедурами, і формально оформлені в правових документах рішення урядових органів.
- Політична енциклопедія термін "**публічна політика**" (англ. public policy) визначає як: **горизонтальна** (на відміну від політики владної – вертикальної) складова політичного процесу, безпосередньо впливає на формулювання і прийняття політичних рішень, забезпечує зв'язок між владними структурами і суспільством – економічними акторами, громадськими організаціями та рухами, експертами, цільовими громадськими групами
- **Публічна політика** - узгодження суспільних інтересів, а не конкуренція і боротьба за владу.
- Цим вона відрізняється від партійної політики, спрямованої на захоплення і утримання влади.
- **Публічна політика** - плідна співпраця представників уряду, місцевої влади, членів громадських організацій, експертів, незалежних дослідників, спрямована на вирішення суспільно-значущих проблем

Публічна політика є складним переплетінням політичних та управлінських процесів у результаті яких відбувається прийняття політичних та управлінських рішень

- Ю. Габермас розуміє під публічною політикою якийсь **простір або область в соціальному житті, в якій формується громадська думка, виникає своєрідний діалоговий майданчик** публічного дискурсу з приводу значущих проблем суспільства і держави

- С. Телешун, І.Рейтерович:
- **публічна політика** - це передусім легітимний спосіб формування стратегічних політико-економічних рішень та публічне схвалення політики як засіб проведення державної політики
- **Публічна політика** (public policy) – заснована на механізмах публічного узгодження інтересів заінтересованих сторін, політика органів публічного управління, яка спрямована на досягнення суспільно значимих цілей та вирішення суспільно важливих задач

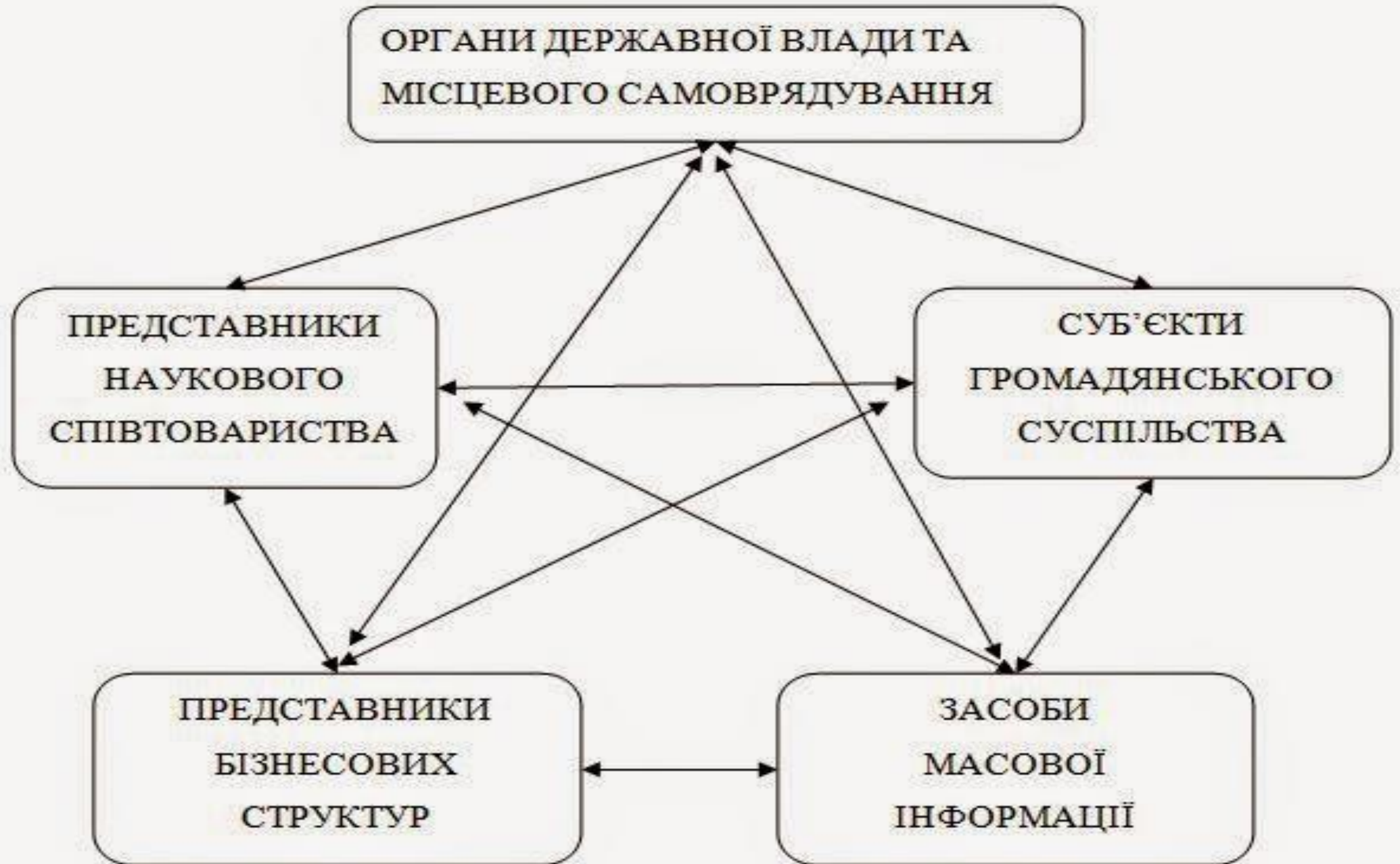
С. Телешун

І.Рейтерович

Критерії	Публічна політика	Державна політика
Джерело формування рішень	Органи управління суспільним життям; народ	Органи державної влади
Механізм реалізації рішень	Представницькі органи із залученням органів державного управління, експертів, недержавних агенцій, громадські, міжнародні організації, окремі особи	Уряд відповідно до програм і стратегічних планів
Актори	Широке коло рівноправних акторів	Звужене коло дійових осіб

Суб'єкти, агенти впливу та актори публічної політики

- **Децентралізація** (лат. de – заперечення, centralize – центральний) – це спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї.
- **Децентралізація** – проведення кардинальних змін і системних реформ та передача від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування повноважень, ресурсів та відповідальності
- Децентралізація влади включає як **політичну** так і **адміністративну** сторони.

Децентралізація – передача повноважень згори донизу і утворення відносно самостійних організацій, які само забезпечуються необхідною інформацією для реалізації переданих їм повноважень процес перерозподілу або делегування функцій / повноважень інститутів, органів влади, людей від центрального управління

- **Метою політичної децентралізації** є надати громадянам або їхнім обраним представникам більше повноважень у розробці та реалізації законів і політики.
- Політична децентралізація означає **регіональне представництво у національному парламенті**, розподіл політичної влади, взаємозв'язок між регіональним та національним рівнем. Регіональне представництво у національному парламенті відображає наявність однієї або двох палат законодавчого органу, та адекватність представленості регіону у національному законодавчому органі. Індикатор політичного взаємозв'язку відображає роль регіонального рівня у діяльності національного рівня.
- **Політична децентралізація** включає в себе показники, які вимірюють політичну участь на регіональному рівні та між різними рівнями і показує **наскільки незалежно регіональний рівень приймає рішення без впливу національного рівня**, який має право на втручання.

Адміністративна децентралізація:

- 1) **Деконцентрація** – найслабша форма децентралізації, за якою, передаються повноваження з управління, **використання коштів та реалізації соціальної політики** від центральних органів державного управління до регіональних органів влади та місцевого самоврядування, але з умовою, що **прямий контроль за виконанням даних повноважень ведеться з центру.**
- 2) **Делегування** не передбачає відповідальності органів місцевого самоврядування, напіваавтономних місцевих урядів за управління (за федеративного устрою), використання коштів та реалізацію соціальної політики. Ці уряди /місцеві органи влади не повністю контролюються центральним урядом, але в кінцевому рахунку підзвітні йому. Зазначений вид включає створення державно-приватних підприємств або корпорацій – спеціальних проектів із надання різних послуг в регіонах. **Місцеві органи влади отримують широкі повноваження.**
- 3) **Деволюція** – передання всіх повноважень у сфері управління, використання коштів та реалізації соціальної політики на субнаціональному рівні до **регіональних або місцевих органів влади, чи уряду штату (за федеративного устрою).**
- 4) **Відчуження (або приватизація)** – означає **перехід всіх підприємств, установ та організацій у приватну власність.** При чому має місце повне зняття з держави відповідальності за управління, використання фінансів та реалізацію соціальної політики. За центральними органами державного управління залишається функція регулювання діяльності господарюючих суб'єктів.

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ – ЦЕ:

Децентралізація — **закономірна реформа**, якщо країна обирає шлях прогресу. Польща, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія, скандинавські країни — усі вони пройшли через таку реформу, що дало поштовх економіці, соціальному розвитку цих країн, особливо їхніх сільських територій

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення **Європейської хартії місцевого самоврядування** та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади Законів «Про співробітництво територіальних громад» (2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

- До початку реформи у 92% (!) сільських громад проживало менше 3000 жителів,
- майже 11% сільських територіальних громад мали менше 500 жителів.
- Водночас у понад 50% сільських громад дотаційність складала понад 70%.
- 483 територіальні громади взагалі на 90% утримувалися за рахунок дотацій.

Офіс Реформ
у Запорізькій області

Що таке децентралізація

Децентралізація – це передача грошей і повноважень на місця

Що принесе реформа з децентралізації пересічним громадянам?

- Створить повноцінну систему місцевого самоврядування, де громади будуть спроможні виконувати покладені на них повноваження та відповідати за їх виконання.
- «Зміцнить» громади, щоб їх об'єднані ресурси (фінансові, майнові, інтелектуальні) можна було використовувати для підвищення якості послуг та розвитку місцевої інфраструктури.
- Забезпечить розвиток малого та середнього бізнесу, підвищить інвестиційну привабливість громад.

Сьогодні: поліклініки, пенсійний фонд, центри соціального захисту, правоохоронні та інші служби знаходяться в райцентрах.

Після реформи: всі ці послуги надаватимуться в кожному центрі громади.

**Децентралізація –
це нові можливості для кожного!**
**Об'єднання в громади –
це новий рівень життя!**

Офіс Реформ
у Запорізькій області

Реформа з децентралізації дасть змогу покращити життя людей

Податки. Частина надходжень від ПДФО та від акцизу, усі надходження від податків на нерухомість та на землю, а також орендна плата за землю та майно залишатимуться у бюджеті громади, а рада громади зможе встановлювати ставки місцевих податків та зборів.

Інвестиції. Громада зможе сама залучати інвесторів, реалізовувати вигідні проекти і залишати зароблені кошти на власний розвиток.

Медицина. Відкриються можливості для придбання сучасного медичного обладнання та ліків. Допомога та лікування будуть надаватися вчасно та якісно в закладах охорони здоров'я громади.

Освіта. Спроможні громади зможуть самі розпоряджатися коштами на освіту. Коли громаді вдасться вдосконалити освітню мережу, зекономлені кошти залишаться в громаді і зможуть бути використані на подальший розвиток шкіл і дитячих садочків.

Дороги. Вони будуть якісні і безпечні, з'явиться транспортна інфраструктура, новий громадський транспорт та зручне сполучення між населеними пунктами.

Офіс реформ у Запорізькій області:
<https://www.facebook.com/groups/1422308484744965/>
e-mail: officereformzp@gmail.com

• **Фінансова децентралізація**

- Наприкінці переломного 2014 року було ухвалено два важливі закони:
 - • Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи».
 - • Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин».
- Ухвалення цього Закону дало можливість громадам навіть до об'єднання відчувати переваги децентралізації, бо збільшилися можливості місцевих бюджетів.
- Власні ресурси місцевих бюджетів зросли майже втричі, загалом обсяг фінансових ресурсів збільшився майже на 15%, що в номінальних цифрах склало 34,1 млрд гривень.
- Зросли обсяги фінансування освіти (13%) та охорони здоров'я (12%).
- Крім того, цього року Державний Фонд регіонального розвитку отримає 5,7 млрд грн із державного бюджету, що, серед іншого, включає 1 млрд грн на реалізацію проектів територіальних громад. Тобто, це означає, що окрім бюджетних коштів, можна виграти державний грант під різні проекти, подавши на розгляд Державного Фонду регіонального розвитку відповідні проектні заявки.

місцеві бюджети зросли на **206,4 млрд грн**: з 68,6 млрд в 2014 до 275 млрд грн в 2019 році.

- **Об'єднання громад**
- Головною подією децентралізації 2015 року стало ухвалення 5 лютого 2015 р. Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад».
- Ухвалення Закону дало початок дуже важливому процесу укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні, яких до реформи було надзвичайно багато, але ефективність діяльності органів влади там була низька. Ось прості цифри.
- До реформи в Україні існувало 11 520 територіальних громад: із них 458 міських, 783 селищних і 10 279 сільських. Після завершення об'єднавчого процесу заплановано створення приблизно 1500 потужних дієздатних громад

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ БАЗОВОГО РІВНЯ

Області перейменують в регіони. Межі областей мінятися не будуть
Кількість обласних центрів така ж і залишиться.
Змін зазнає лише форма управління.
Основною територіальною одиницею стає громада.

КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

у 2015 - 2019 рр. створено

936 (+12)*

об'єднаних територіальних громад
(з них 55 - очікують рішення ЦВК про
призначення перших місцевих виборів та
34 міста обласного значення, до яких
приєдналися ТГ)

КІЛЬКІСТЬ ЖИТЕЛІВ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ (млн. осіб)

10 (+0,1)* млн. осіб

проживають в ОТГ (28,6 % від загальної
чисельності населення України**)

** за даними Держстату України станом на 01.01.2019

** без урахування тимчасово окупованої території

ПЛОЩА ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (тис. кв. км.)

225,1 (+3,3)* тис. кв. км

площа ОТГ (40,3 % від загальної площі
України**)

** без урахування тимчасово окупованої території

Про добровільне об'єднання територіальних громад ЗАКОН УКРАЇНИ 5 лютого 2015 року № 157-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91

- **Ст. 4.**
- **2. Об'єднана територіальна громада**, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище, - селищною, центром якої визначено село, - сільською
- Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), який має розвинуту інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади
- Добровільне об'єднання територіальних громад не призводить до зміни статусу населених пунктів як сільської чи міської місцевості.
- 4. Найменування об'єднаної територіальної громади, як правило, є похідним від найменування населеного пункту (села, селища, міста), визначеного її адміністративним центром

Ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад можуть бути:

1) сільський, селищний, міський голова;

2) не менш як третина депутатів від загального складу сільської, селищної, міської ради;

3) члени територіальної громади в порядку місцевої ініціативи;

4) органи самоорганізації населення відповідної території (за умови представлення ними інтересів не менш як третини членів відповідної територіальної громади).

- Закон «**Про співробітництво територіальних громад**».
- Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. Цим механізмом скористалися **вже сотні громад**.
- Закон «**Про засади державної регіональної політики**».
- **Державна підтримка** регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи **зросла у 41,5 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 20,75 млрд грн у 2019 році**.
- За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2019 роках більше **12 тисяч проектів**.
- **Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг**. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо

- **"Стаття 14⁻¹. Староста**
- 1. У селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", за винятком її адміністративного центру, **обирається** староста на строк повноважень місцевої ради.
- 2. **Староста є посадовою особою місцевого самоврядування.**
- 3. Староста:
 - 1) представляє інтереси жителів **села, селища** у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;
 - 2) сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
 - 3) бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища;
 - 4) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб;
 - 5) здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту.
- 4. Положення про старосту затверджується сільською, селищною, міською радою відповідної об'єднаної територіальної громади.
- У Положенні визначаються права і обов'язки старости, порядок його звітності, інші питання, пов'язані з діяльністю старости.
- 5. Староста обирається в порядку, визначеному законом.
- 6. Староста є членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою

СТАРОСТА

обирається у селах і селищах об'єднаної громади*

ХТО ВІН?

- Лідер, якому громада села виказала довіру на прямих виборах
- Обирається на 5 років
- Член виконавчого комітету об'єднаної громади за посадою
- Представляє інтереси жителів села (старостинського округу**) у об'єднаній громаді
- Здійснює ефективну комунікацію між місцевою владою та жителями округу

КОМПЕТЕНТНИЙ

Знає:

- Законодавчу базу діяльності органів місцевого самоврядування
- Власні та делеговані повноваження
- Стратегічні та поточні плани об'єднаної громади

Має:

- Окремі компетенції, якими наділяє рада об'єднаної громади щодо нотаріальних дій, реєстрації тощо

ЗАВЖДИ ПОРУЧ

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

ЩО ПРОПОНУЄ ПРОЕКТ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ЗАКОНУ
ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ
У ВЕРСІЇ СТАНОМ НА 30.09.2020

Приведення українського законодавства у відповідність до Європейської хартії місцевого самоврядування, **крім обласних і районних рад до прийняття змін до Конституції**

Визначення однакових підходів до обсягу повноважень місцевих рад: усі громади отримують рівні можливості
Розмежування повноважень держави та місцевого самоврядування
Закріплення умов та гарантій передачі повноважень держави місцевому самоврядуванню

ОСНОВНІ ЗМІНИ

РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ВПЕРШЕ В УКРАЇНІ

Виключна компетенція держави!

Визначено сфери, у яких ОМС заборонено приймати рішення: оборона України, державна безпека і захист державного кордону, ядерна та радіаційна безпека, державний фінансовий аудит, митна справа, оподаткування тощо

Передача повноважень ОМС тільки на підставі закону, за принципом субсидіарності та за умов належної фінансової забезпеченості

ОМС може не виконувати делеговане повноваження, якщо порушено умови його передачі, зокрема обов'язкових консультацій з всеукраїнськими асоціаціями. Перед передачею повноважень - обов'язкові консультації зі всеукраїнськими асоціаціями ОМС

Забороняється:

- наділяти ОМС повноваженнями посеред поточного бюджетного періоду
- змінювати рішення про зміст та обсяги повноваження частіше, ніж **раз на 3 роки**

КОМПЕТЕНЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ВПЕРШЕ В УКРАЇНІ

Громади отримують право вирішувати будь-які питання місцевого значення, не віднесених до компетенції держави або ОМС інших рівнів. Визначається перелік власних повноважень, які виконуються ОМС у обов'язковому порядку: житлово-комунальні послуги, благоустрій тощо

Повноваження районних та обласних рад визначаються виключно законами та розмежовуються між собою - усуваються підстави для конфлікту компетенцій між ними

Делеговані повноваження визначаються тільки у галузевих законах.

Вводиться Єдиний реєстр повноважень. Для стабілізації відносин та навчання усіх зацікавлених осіб працювати за новими правилами передбачається **перехідний період строком на 1 рік**

ОРГАНІЗАЦІЙНА АВТОНОМІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Рада самостійно визначає свою структуру, держава не може втручатися у цю компетенцію.
- Колегіальний орган - виконком - не утворюється. Діяльність виконавчих органів координує голова громади

Рада громади не може приймати на себе виконавські функції та підмінити утворені нею виконавчі органи. Усі делеговані повноваження реалізуються ОМС через їхні виконавчі органи

УЧАСТЬ ЖИТЕЛІВ ГРОМАДИ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Брати участь у вирішенні питань місцевого значення (крім місцевих виборів та референдумів) можуть усі, хто проживає у громаді або володіє нерухомістю, сплачує податки на цій території

Розширено права дітей та молоді на право участі у місцевому та регіональному житті

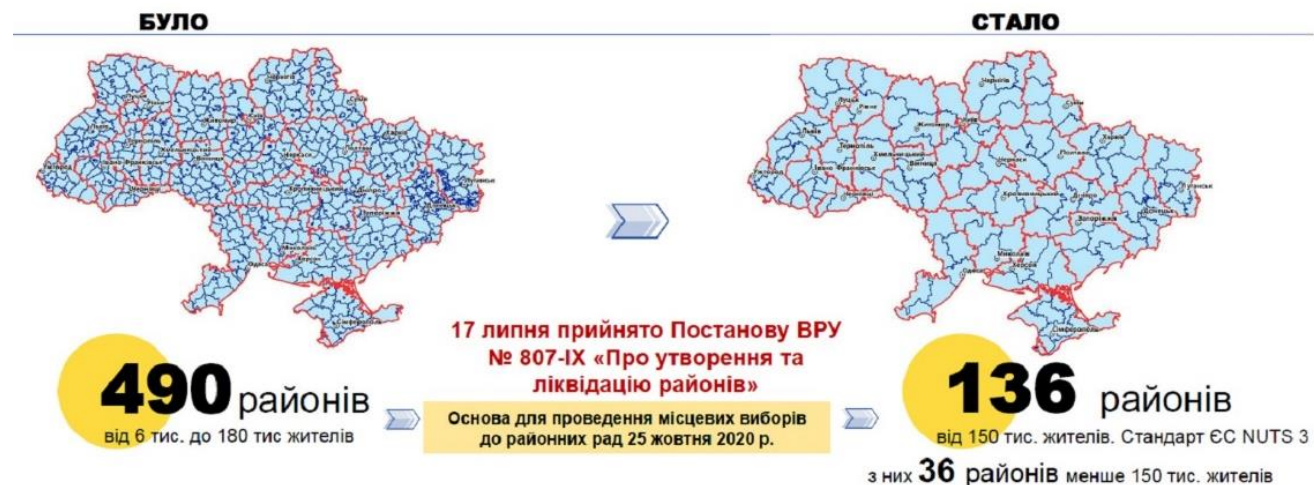
Законопроект має привести українське законодавство у відповідність Європейській хартії місцевого самоврядування. Щоправда, поки це не стосується обласних і районних рад, виконавчі функції яких і надалі покладатимуть на місцеві державні адміністрації, доки не будуть внесені відповідні зміни до Конституції.

- Другий етап децентралізації в Україні
- 2020-2021 роки
-

Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, в Україні сформовано **1469 територіальних громад**, які покриватимуть усю територію країни.

- 17 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів». Згідно з документом, тепер в Україні **136 районів**. Старі 490 районів парламент ліквідував.
- 15 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла постанову 3809 про призначення **чергових місцевих виборів на 25 жовтня 2020 року**.

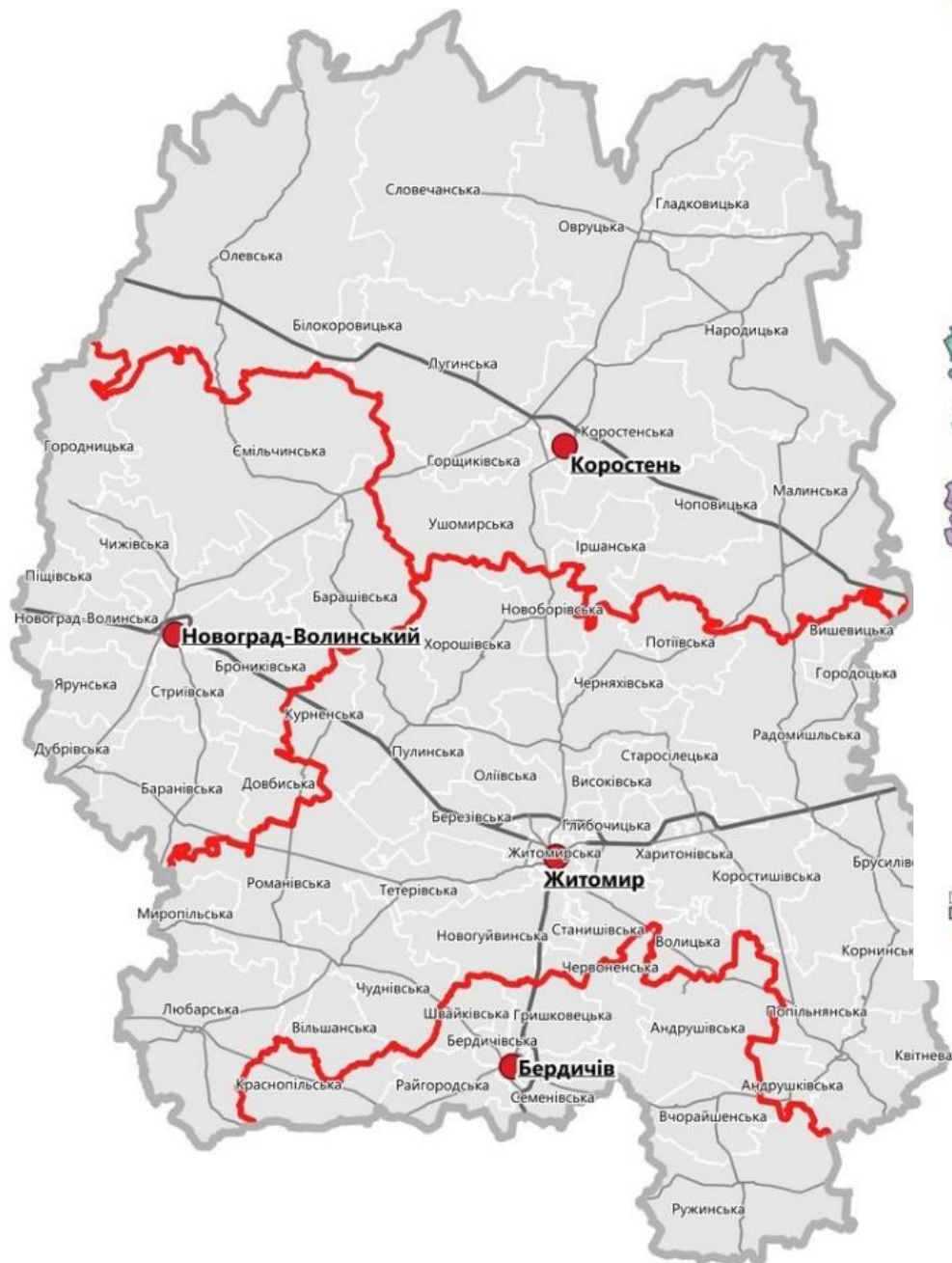
НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО (РАЙОННОГО) РІВНЯ

25 жовтня 2020 року пройшли місцеві вибори на новій територіальній основі громад і районів. Усе це створює стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприяє прискоренню реформ у сфері **охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторів**.

Житомирська область

Назва	Населення (тис.осіб)
Бердичівський	163.6
Житомирський	622.8
Коростенський	262.1
Новоград-Волинський	171.7

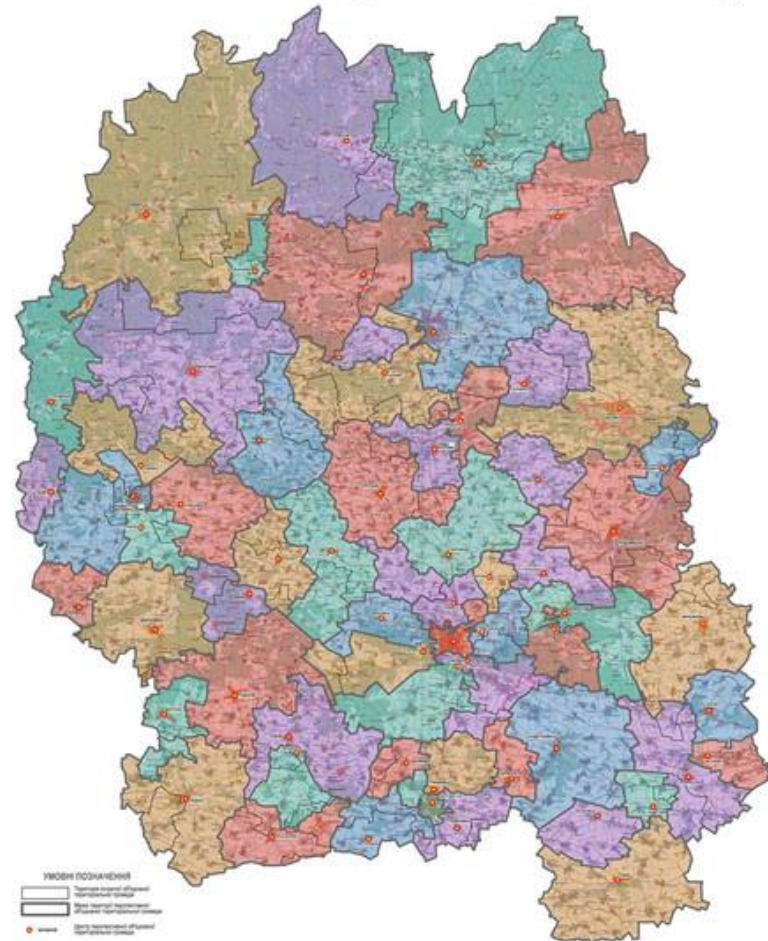

Умовні позначення

- Межі проектних районів
- Центри проектних районів
- Межі тергромад, затверджених КМУ

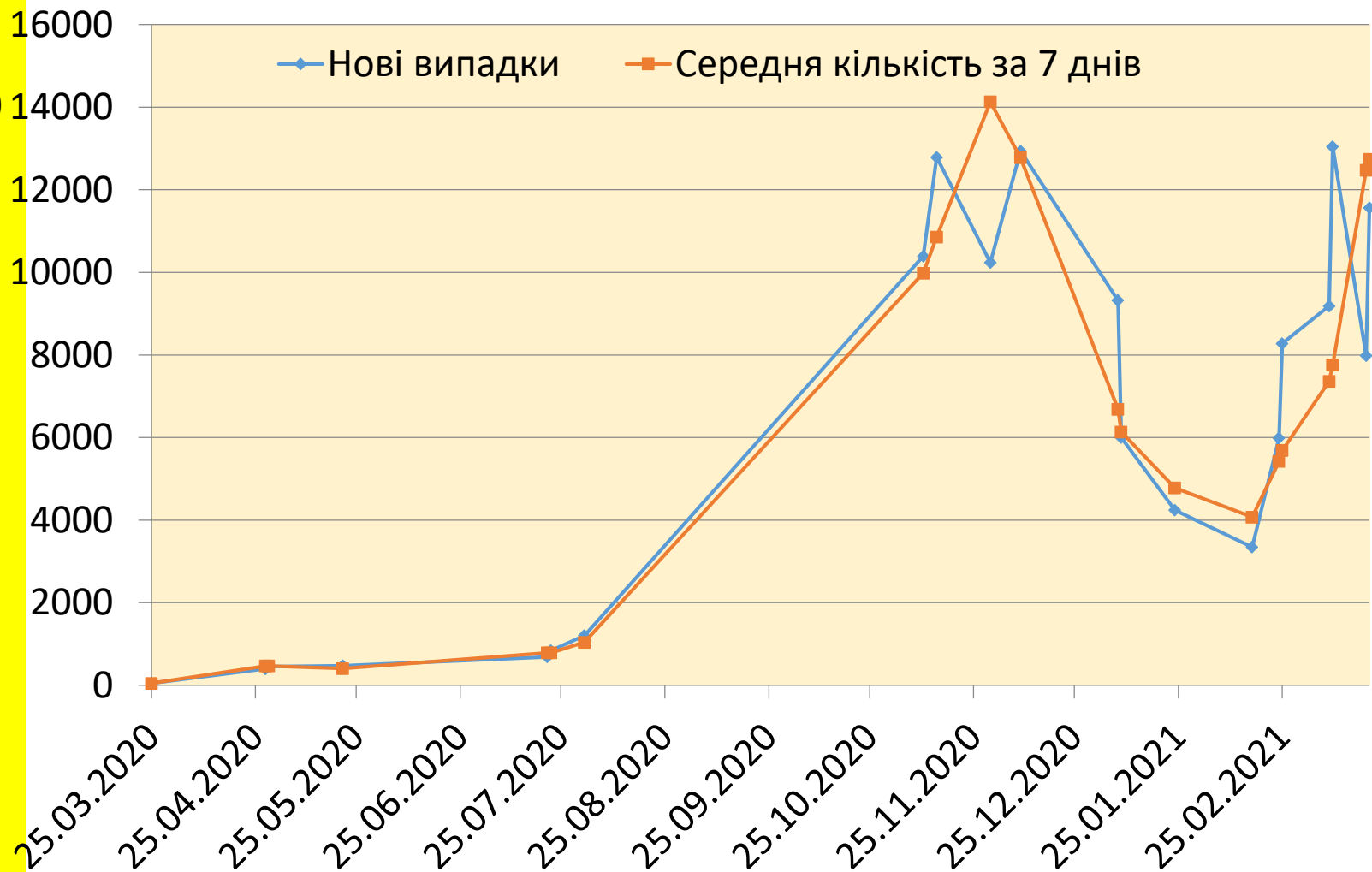
ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ
ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

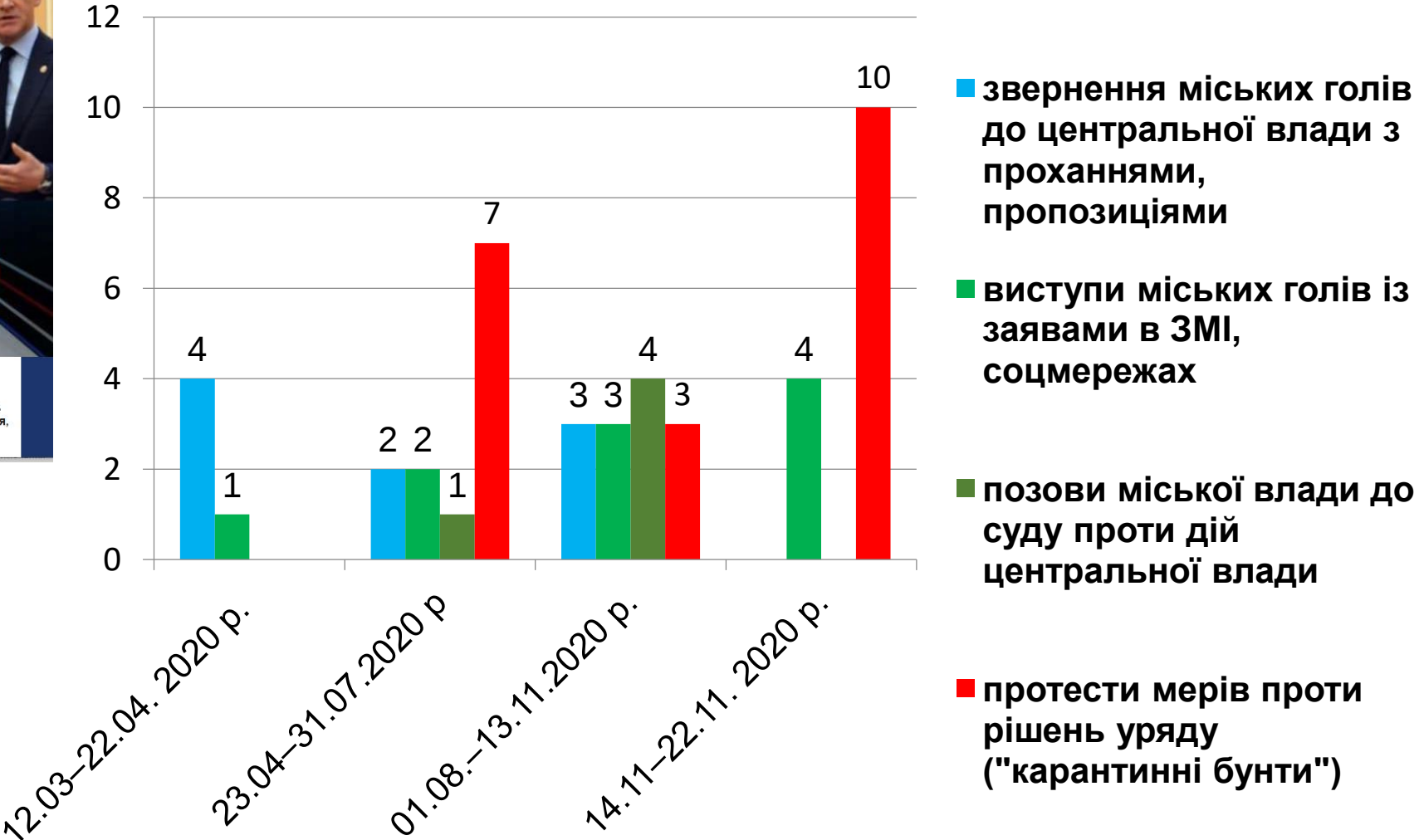
Карту Житомирської області, поділеної на **62 ОТГ** 05.02.2020 р.

До 2014 р. В Житомирській області **було 328 сільських, селищних та міських рад**

- Спираючись на урядові постанови (від 11.03.2020 р. № 211, 20.05.2020 р. № 392, від 22.07.2020 р. № 641 та змінами до неї від 11.11.2020 р. № 1099; від 09.12.2020 р. № 1236 та змінами до неї від 23.03.2021 р. № 230)
- можна виділити 8 періодів реалізації відповідної політики:
- 1) ; **12.03.2020 р.–21.05.2020 р. – введення жорстких карантинних обмежень**
- 2) 22.05.2020–31.07.2020 р. – послаблення протиепідемічних заходів;
- 3) **01.08.2020 р.–13.11.2020 р. – посилення протиепідемічних заходів, поділ території країни на зелену, жовту, помаранчеву і червону зони за рівнем епідемічної небезпеки поширення COVID-19;**
- 4) **14.11.2020 р.–30.11.2020 р. – запровадження карантину вихідного дня;**
- 5) 01.12.2020 р.–07.01.2021 р. – введення адаптивного карантину;
- 6) **08.01.2021 р.–23.02.2021 р. – посилення карантинних обмежень («другий локдаун»);**
- 7) 24.02.2021 р.–22.03.2021 р. – введення адаптивного карантину;
- 8) 23.03.2021-до тепер – посилення карантинних обмежень.

«Карантинні бунти» - конфлікти між представниками влади місцевого та національного рівнів

- **Місцеві бюджети**

- Вилучення «військового» ПДФО знизило частку місцевих доходів у зведеному бюджеті з 22,6%, як було у 2017 році, до 15,8%. Доходи від інших податків, хоча й залишалися стабільно зростаючими, не змогли компенсувати ці втрати. Крім того, зростали диспропорції надходжень у розрізі регіонів, що, на думку експертів, свідчить про необхідність подальшого коригування механізмів горизонтального вирівнювання податкоспроможності.

Абсолютна більшість опитаних – 77% – вважає, що після завершення війни країні потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади для збільшення повноважень, ресурсів і відповідальності на місцях. Лише 16% вважають, що така реформа не є потрібною. У 2022 році запитання ставилося в дещо іншому формулюванні, проте можна говорити, що в Україні зберігається стабільно висока підтримки реформи (у 2022 році цей показник становив 76.5%); ▪ За словами більшості респондентів (61%) в їх населеному пункті є пошкоджені ракетними атаками/бойовими діями об'єкти інфраструктури чи житло. При цьому серед них 59% загалом позитивно оцінюють стан відновлення / відбудови. Негативно оцінюють – 32% (і ще 9% не змогли визначитися зі своєю думкою);

- **Комунікація реформи**

- З початку 2024 року стартувала ініціатива «Децентралізація на зв'язку» - серія комунікаційних заходів для суб'єктів реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, покликаних вести спільний діалог і шукати відповідні на складні питання, з якими стикаються громади. «Децентралізація на зв'язку» – спільна ініціатива Програми USAID (DOBRE), Українського кризового медіа-центру, Всеукраїнської асоціації об'єднаних територіальних громад та порталу «Децентралізація». За рік відбулося 10 обговорень найактуальніших для громад тем.
- Також цього року соціологи вкотре виміряли рівень підтримки реформи серед населення України - **18 листопада** у Києві презентували результати восьмої хвили всеукраїнського соціологічного **дослідження «Багаторівневе врядування в Україні в умовах широкомасштабного російського вторгнення»**, яке провів Київський міжнародний інститут соціології на замовлення Ради Європи в рамках Програми «Посилення доброго демократичного врядування і стійкості в Україні» у співпраці з Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування

- **Закони та законопроєкти 2024**
- 2024 рік для децентралізації почався тим, що у січні набув чинності ухвалений у 2023 році Закон України «**Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України**» №3285.
- Цей закон нарешті прибрав чинне з 1981 року радянське регулювання питань адмінтерустрою, встановив чіткі процедури віднесення населених пунктів до категорії міст, селищ сіл, найменування та перейменування населених пунктів, спростив процедуру встановлення меж населених пунктів тощо.
- Автоматичної зміни статусу населених пунктів Закон не передбачив. Єдине, що автоматично відбулося, **усі селища міського типу (а їх в Україні було 881) стали селищами,**
- **а міста більше не мають статусів районного, обласного чи республіканського значення.**
- Загалом у 2024 році Верховна Рада України ухвалила 10 важливих законопроєктів для продовження децентралізації, розвитку місцевого самоврядування і забезпечення його стійкості в умовах війни. **Сім з них стали Законами:**

- **2 лютого був ухвалений Закон №3590 щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування.** З 15 серпня набули чинності окремі норми цього Закону. Відтепер кожна місцева рада зобов'язана вести відеофіксацію, зберігати та оприлюднювати відеозаписи пленарних засідань ради, а також засідань постійних комісій.
- 24 квітня - євроінтеграційний Закон [№3668](#) **про міжнародне співробітництво місцевого самоврядування.** Цей Закон набув чинності 27 червня, **він дозволяє громадам і регіонам в спрощеному та більш широкому форматі працювати з європейськими структурними фондами та залучати їхні кошти.**
- 17 червня - Закон **№3870** щодо вдосконалення **правового регулювання інституту старост** та його діяльності в умовах воєнного стану. Закон набув чинності 10 серпня, він значно **спростив процедури призначення старости і створення старостинських округів.**
- 20 червня - Закон [№3841](#) «**Про публічні консультації**». 17 жовтня Президент підписав Закон, але він набуде чинності лише через 12 місяців з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні. Закон забезпечує право на участь в управлінні публічними справами, визначає правила проведення **публічних консультацій**, їхні терміни, форми та принципи.
- 21 серпня - Закон №3914 щодо переліку набувачів гуманітарної допомоги, який набув чинності 18 грудня. Серед іншого, Закон дозволяє комунальним підприємствами громад отримувати та використовувати гуманітарну допомогу.
- 18 вересня - Закон **№3979** щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні. Набув чинності Закон 21 вересня.
- 10 жовтня парламент ухвалив Закон **№4017** про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру». Документ набув чинності 15 листопада. Тобто відтепер в Україні врегульована уся сукупність відносин між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами та іншими суб'єктами, які уповноважені здійснювати владні управлінські функції (адміністративними органами), з фізичними та юридичними особами.

13 серпня 2024 р. Уряд затвердив зміни до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, чим зробив важливий крок з наближення державної регіональної політики в Україні до однієї з основних політик Європейського Союзу – політики згуртованості.

- **Регіональна політика на період до 2027 року**

- Стратегічним баченням регіонального розвитку та держави в цілому є створення достатніх умов для комфортного проживання, самореалізації та розвитку громадян, підвищення якості їх життя у кожному регіоні. Державна регіональна політика сприяє кожному регіону та територіальній громаді в ефективному використанні їх потенціалу, переваг, ресурсів та можливостей для розвитку та підвищення якості життя людини та відповідно на користь розвитку всієї України - економічно та екологічно стабільної, політично та соціально згуртованої держави.

- Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину - гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.

- Стратегічна мета державної регіональної політики до 2027 року досягається на основі трьох стратегічних цілей:

- I. **Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.**

- II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
- III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

- **Державна регіональна політика до 2027 року**

- Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є посилення соціально-гуманітарної, економічної, просторової згуртованості України, підвищення рівня безпеки і добробуту громадян шляхом задоволення потреб регіонів та територіальних громад у відновленні інфраструктури та модернізації економіки за принципом “краще, ніж було”, ефективного використання внутрішнього потенціалу територій, розвитку системи демократичного, децентралізованого та інклюзивного багаторівневого врядування.

- Стратегічна мета державної регіональної політики до 2027 року досягається на основі трьох стратегічних цілей:

- формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;

- підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;

- розбудова ефективного багаторівневого врядування.